

EcoSpotting...

jeugdhuizen aan de slag voor een beter milieu!!

In drie stappen naar
een gedragen milieuzorg
in het jeugdhuis

Proficiat!!

Jullie hebben besloten om als jeugdhuis een steentje bij te dragen voor een beter milieu. Dat alleen verdient alvast een serieuze ecologische pluim. Heel wat jongeren denken bij het woord milieu in de eerste plaats nog aan bloemetjes en bijtjes, aan geitenwollen sokken. Ecologie heeft natuurlijk te maken met plantjes en beestjes, met de natuur, maar ook met energie en water, met afval en schoonmaak, met de aankoop van allerlei materialen, ... Dat wordt nogal eens vergeten.

Een jeugdhuis weegt op het milieu. Dat is natuurlijk geen reden om alle jeugdhuisen dan maar te sluiten. Wel een reden om heel bewust met de milieuaspecten van het jeugdhuis om te gaan in de dagelijkse organisatie ervan. Bovendien kan het jeugdhuis een rol spelen als 'goed voorbeeld' voor de jongeren. Met dit draaiboek hoopt het EcoSpot Team de Vlaamse jeugdhuisen alvast een instrument te geven dat de verantwoordelijken kunnen gebruiken om stap voor stap aan de slag te gaan met milieuzorg.

We werken in 3 grote stappen: Test! Confronteer! Reageer!

- **Stap 1: De EcoScan**

Test! - Door een online bevraging van de jongeren over hun gedrag in en rond het jeugdhuis wordt gepeild naar een eerste aspect van het milieuvriendelijk karakter van het jeugdhuis.

In het eerste deel van dit stappenplan lees je hoe je als jeugdhuis de hand kan leggen op een EcoScan Certificaat met bijhorend EcoScan Rapport.

- **Stap 2: De Nacht van de Energievreter**

Confronteer! - Door de jongeren tijdens een ludieke avond in het café te confronteren met de verschillende milieuaspecten van een jeugdhuis worden ze warm gemaakt om mee te werken aan milieuvriendelijke initiatieven. Geen verwijtend vingertje, geen doemscenario's; wel een leuke avond die de jongeren op prettige wijze confronteert met energiegebruik, watervervuiling, afvalproductie, ... in een jeugdhuis.

Deel 2 van dit stappenplan omvat een kant-en-klaar draaiboek voor het organiseren van een dergelijke ludieke bewustmakingsavond.

- **Stap 3: Het EcoTeam**

Reageer! - Eens de jongeren beseffen dat er in hun jeugdhuis heel wat gedaan kan worden voor het milieu dat tegelijkertijd ook nog geld kan opleveren, is het tijd voor actie! Om concrete initiatieven rond milieuzorg op poten te zetten wordt er een werkgroep opgericht - het EcoTeam - waarbij zowel verantwoordelijken, kernleden als gewone bezoekers van het jeugdhuis betrokken worden. Dit kan gebeuren onder begeleiding van een EcoTeam Coach maar ook zonder professionele begeleiding kan een jeugdhuis aan de slag met een EcoTeam.

Het derde deel van het stappenplan behandelt het oprichten en de werking van zo'n EcoTeam, geeft een eerste aanzet tot mogelijke acties (oa de EcoSpot Tsjeklist, tips rond brainstorming, ...) en geeft aan hoe hierover best gecommuniceerd wordt, zowel intern als extern.

Naast deze drie stappen/hoofdstukken zijn bij dit stappenplan nog een aantal handige documenten voorzien:

- de **EcoSpot Fiches**, met concrete handige eco-tips
  - de **EcoSpot Tsjeklist**, een concrete checklist om na te gaan hoe goed (of slecht?) jouw jeugdhuis nu reeds scoort op vlak van milieu. Wat de EcoScan was voor het milieugedrag van de jongeren, is deze Tsjeklist voor al wat met de infrastructuur en de werking van het jeugdhuis te maken heeft.
  - de **EcoSpot Linklist**, met allerlei websites met al dan niet nuttige informatie rond milieuzorg in het jeugdhuis.
  - en allerlei promomateriaal, zowel voor de EcoScan als voor de Nacht van de Energievreter
- Deze zijn allemaal down te loaden op www.ecospot.be onder 'Downloads'.

Veel succes,
Het EcoSpot Team

Inhoudsopgave

Stap 1 : De EcoScan	5
BEGRIP	5
DEELNEMEN	5
Stap 2 : De Nacht van de Energievreterers	7
HET CONCEPT	7
DE RODE DRAAD: ENERGIEVRETERS EN VERVUILERS UITSCHAKELEN	7
ANDERE MILIEUASPECTEN: MOBILITEIT, AFVAL EN WATER	11
LUDIEKE NEVENACTIVITEITEN	13
PRAKTISCHE ORGANISATIE	14
AANKONDIGING	14
VOORBEREIDING	15
TIJDENS DE NACHT VAN DE ENERGIEVRETERS	17
EVALUATIE EN RAPPORTERING	17
Stap 3 : Het EcoTeam	18
EEN TEAM	18
HET OPSTARTEN VAN EEN ECOTEAM	18
VERSCHILLENDE TAKEN VOOR ECOTEAM VERGADERINGEN	19
EEN ECOTEAM HEEFT NOOD AAN EEN DUIDELIJKE VISIE	19
BRAINSTORMEN!!	20
METEN!!	20
EEN ECOLOGISCH TEAM	20
ANALYSE (maar ook meteen al ACTIE)	21
EEN ACTIEPLAN	22
EEN GROOT EN EEN KLEIN ACTIEPLAN	22
TERUGKOPPELING NAAR DE KERN / RAAD VAN BESTUUR	23
SOORTEN ACTIES	23
ACTIEPLANNING	23
EEN COMMUNICATIEPLAN	24
HULPMIDDEL ÉN RECLAME	24
TIPS VOOR EEN GOEDE COMMUNICATIE	24

Stap 1 : De EcoScan

BEGRIIP

Een EcoScan is een handig instrument om te meten hoe het zit met het milieugedrag van de jongeren in en rond het jeugdhuis. Aan de hand van een aantal heel concrete vragen wordt het ecologisch gehalte van de jongeren in kaart gebracht en door het invullen reeds een eerste bewustmaking gedaan.

Er zijn twee vragenlijsten: één voor jeugdhuisverantwoordelijke die slechts één keer moet worden ingevuld en een tweede (kortere) vragenlijst voor de jeugdhuisbezoekers.

Alle ingevulde lijsten per jeugdhuis worden verwerkt en de resultaten ervan worden in een rapport gegoten. Dit rapport omvat dan gegevens over:

- de mate waarin het jeugdhuis bezig is met milieuvriendelijke acties
- een vergelijking van de verschillende thema's (water, energie, afval, mobiliteit, lawaai, papier en aankoop)
- een vergelijking met andere jeugdhuisen
- een reeks met tips en mogelijke acties

Jeugdhuisen die de vragenlijst voor verantwoordelijken én voldoende vragenlijsten voor bezoekers ingevuld hebben, ontvangen een EcoScan Certificaat, samen met het rapport met resultaten.

DEELNEMEN

Deelnemen aan de EcoScan gebeurt online en is voor iedereen toegankelijk. Elke jongere kan dus naar www.ecospot.be surfen en daar de EcoScan voor zijn eigen jeugdhuis invullen.

Hoe? Klikken op 'DEELNEMEN', het juiste jeugdhuis opzoeken en verder de instructies voor het invullen van de meerkeuzevragen volgen.

De EcoScan is echter in de eerste plaats een actie voor en door het jeugdhuis. Dat wil zeggen dat er best even intern afgesproken wordt – op een kernvergadering, in overleg met de verantwoordelijke of een Raad van Bestuur, ... – hoe het jeugdhuis zal deelnemen aan EcoSpot: hoe en wanneer worden de jongeren opgeroepen om de EcoScan in te vullen, wie is contactpersoon, wie vult de vragenlijst voor verantwoordelijken in, ...

Er dienen een aantal stappen doorlopen te worden:

- Het EcoSpot Team op de hoogte brengen van de deelname via de contactpagina op de website of via een mailtje naar info@ecospot.be met de gegevens van de persoon die zich binnen het jeugdhuis met het project zal bezighouden.
- Keuze maken tussen deelname ONLINE of OP PAPIER
  - in geval van ONLINE deelname
    - dient de verantwoordelijke via de website een wachtwoord op te vragen vereist voor het invullen van de scan voor verantwoordelijken; je ontvangt van ons een mail met daarin een paswoord voor de vragenlijst voor jeugdhuisverantwoordelijken
    - die vult de vragenlijst voor verantwoordelijken in mbv het paswoord
    - je stimuleert jeugdhuisbezoekers om zoveel mogelijk de vragenlijst voor bezoekers in te vullen door:
      - aankondigen van de EcoScan via tijdschrift, website, affiches, folders

- mogelijkheid voorzien om op een internetcomputer in het jeugdhuis de vragenlijst in te vullen
    - via een directe link op de site van het jeugdhuis
  - reeds tijdens het invullen van de EcoScan door de jongeren kunnen gedeeltelijke resultaten online bekeken worden
  - wanneer voldoende jongeren de scan hebben ingevuld wordt een rapport opgemaakt dat samen met een EcoScan Certificaat bezorgd wordt aan het jeugdhuis.
- in geval van deelname OP PAPIER
- deze voorkeur bij het EcoTeam bekendmaken via de contactpagina op de website of via een mailtje naar info@ecospot.be
  - je krijgt van ons een pakket met
    - één exemplaar van de vragenlijst voor de verantwoordelijke
    - een toelichting bij de EcoScan
    - het gevraagde aantal exemplaren van de vragenlijst voor bezoekers
  - je stimuleert jeugdhuis bezoekers om zoveel mogelijk de vragenlijst voor bezoekers in te vullen:
    - je stelt de papieren versie ter beschikking in het jeugdhuis
    - je drukt de vragenlijst af in het tijdschrift
    - je doet een speciale activiteit waar deze vragenlijst een plaats krijgt
  - je stuurt de papieren ingevulde vragenlijsten zo snel mogelijk door naar Ecolife:

Ecolife vzw
tav EcoSpot Project
Valkerijgang 26
3000 Leuven
  - na invoering online en verwerking door Ecolife wordt een rapport opgemaakt dat samen met een EcoScan Certificaat aan het jeugdhuis wordt overhandigd

Het EcoSpot maakt de resultaten ten gepaste tijde bekend bij het grote publiek.

Al deze informatie is ook terug te vinden op de website: www.ecospot.be.

Stap 2 : De Nacht van de Energievreters

Jongeren via de EcoScan ondervragen over hun milieugedrag in en rond het jeugdhuis is niet voldoende om hen ook te motiveren om werkelijk aan de slag te gaan. Zij dienen op een andere manier warm gemaakt te worden voor milieuvriendelijke initiatieven. Daarom wordt in dit deel een ludieke bewustmakingsactiviteit uit de doeken gedaan die jongeren, door hen te confronteren met de vele ecologische aspecten aan een jeugdhuis, kan motiveren om actief te gaan deelnemen aan milieuvriendelijke initiatieven.

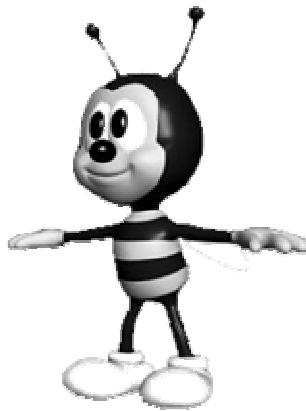
HET CONCEPT

DE RODE DRAAD: ENERGIEVRETERS EN VERVUILERS UITSCHAKELEN

Milieu ≠ bloemetjes en bijtjes

De Nacht van de Energievreters werd door het EcoSpot team uitgewerkt om jeugdhuisbezoekers kennis te laten maken met enkele ecologische aspecten in het jeugdhuis. Heel wat jongeren denken bij het woord milieu in de eerste plaats nog aan bloemetjes en bijtjes, en aan geitenwollen sokken met baarden en lang haar. De link tussen ecologie en het jeugdhuis is vaak een groot vraagteken. En ecologie heeft natuurlijk ook te maken met beestjes en plantjes, met natuur en schone lucht, maar ook met energieverbruik, watervervuiling, afvalproductie, geluidshinder enz. En dat zijn dingen waar jeugdhuizen onvermijdelijk mee te maken krijgen.

Om ook de jeugdhuisbezoekers hiervan bewust te maken is daarom deze bewustmakingsactiviteit uitgewerkt. Door één avond heel ludiek maar bewust om te gaan met milieu in het jeugdhuis willen we de jongeren warm maken voor een milieuvriendelijker jeugdhuis.

Een gezellig warm jeugdhuis waar ijskoude dranken geserveerd worden op de tonen van je favoriete muziek... het lijkt allemaal zo evident. Toch is het niet slecht om er af en toe eens bij stil te staan dat dit allemaal ook een invloed heeft op ons milieu. Voor de verlichting, de verwarming, de koelkasten, de licht- en geluidsinstallatie, ... is immers elektriciteit nodig en die wordt nog steeds voor het overgrote gedeelte geproduceerd met (CO₂-)vervuilende fossiele brandstoffen. Maar niet alleen de infrastructuur van het jeugdhuis weegt op het milieu. Ook het produceren en vervoeren van de dranken, het kuisen van de lokalen, de verwerking van het afval dat op een doorsnee avond geproduceerd wordt, de vervoersmiddelen die jongeren nemen om in het jeugdhuis te geraken... En dan spreken we nog niet over de ongezonde rook of over geluidsoverlast.

Energievreters en vervuilers

Een jeugdhuis weegt dus op het milieu. Afschaffen dan maar? Natuurlijk niet! Wel proberen bewust om te gaan met verspillende en vervuilende aspecten ervan én ook de bezoekers daarbij betrekken. Daarom willen we de jongeren in het jeugdhuis er gedurende één avond toe aanzetten heel bewust met het milieu om te gaan door zo veel mogelijk energievreters en vervuilers uit te schakelen. De ultieme betrachting voor die avond is om te komen tot milieudruk niveau nul!

De rode draad van de Nacht van de Energievreeters bestaat er in dat geleidelijk aan de alle energievreters en vervuilers uitgeschakeld worden.

De verwarming en het licht gaan uit, de muziek gaat af, het bier wordt niet meer gekoeld, de instuif wordt een rookvrije ruimte, ... en het zijn de jongeren zelf die bepalen in welke volgorde dat gebeurt.

We onderscheiden vijf categorieën energievreters en/of vervuilers:

1. **Verwarming**
2. **Verlichting**
3. **Koeling**
4. **Muziek en spelautomaten**
5. **Rook**

Het is aan de jongeren om te beslissen waarop zij willen besparen. Of beter: waarop zij NIET willen besparen want **ZE MOETEN KIEZEN VOOR DE ENERGIEVRETER EN/OF VERVUILER DIE ZE NIET (METEEN) WILLEN OPGEVEN.**

Hoe? Drinken!

Elke keer dat een jeugdhuisbezoeker aan de toog gaat bestellen, kan hij of zij stemmen! Hij kiest voor de energievreter(s) of vervuiler(s) die volgens hem moet(en) blijven en per drankje krijgt hij één stem.

Bvb. Ik bestel voor mij en m'n vriend(inn)en 2 pintjes bier en 3 cola's. Dan kan ik 5 stemmen inzetten. Uiteraard overleg ik best even met m'n mededrinkers maar als ik wil kan ik dan 5 stemmen uitbrengen voor verlichting omdat ik m'n pintjes niet in het donker wil opdrinken. Maar ik kan m'n stemmen ook verdelen: 3 op verwarming en 2 op rook, bijvoorbeeld omdat ik geen dikke trui bij me heb en zwaar verslaafd ben aan nicotine.

Bezint eer ge verspilt!

Het is dus de bedoeling dat de jongeren zelf beslissen in welke energiebronnen ze willen investeren en in welke niet. Hun keuze heeft immers gevolgen voor de manier waarop zij hun avond verder zullen doorbrengen...

Opgeven van...	betekent:
Verwarming	• CO2, energie én geld uitsparen • Gezellig dicht bij elkaar kruipen, dikke truien en dekentjes, op zoek gaan naar andere manieren om het warm te krijgen... Oftewel: berekoud!
Verlichting	• CO2 (tenzij er kaarsjes gebruikt worden natuurlijk), energie én geld uitsparen • Gezellig samen in het donker zitten, op de tast voor pintjes of ??, uw lief niet meer vinden, ... Oftewel: allemaal bang in het donker?
Koeling	• CO2, energie én geld uitsparen • Koelkasten die uitgeschakeld worden, een tapkraan die niet meer gekoeld wordt, ... Oftewel: jeugdhuis op zijn Brits... met lauw bier en (niet meer zo)frisdrank
Muziek & spelautomaten	• CO2, energie, geld en hoofdpijn uitsparen en overlast verminderen • Lekker kletsen zonder te moeten schreeuwen, op zoek gaan naar manieren om zelf (zonder elektriciteit) muziek te maken, ... Oftewel: unplugged!
Rook	• Meer gezonde lucht en zichtbaarheid, een beter reukvermogen en smaak, geen stank, lekkere kussen... • Afkickverschijnselen, stress, geen roes, ... Oftewel: nicotinepleisters?

Om de jongeren te helpen bij hun keuze en hen wat bewuster te maken, krijgen ze informatie over de milieudruk van de verschillende aspecten waarvoor ze kiezen en de winst die ze ermee kunnen boeken. Dit gebeurt via A4-papieren op de tafels en toog of via grote affiches aan de muren van het jeugdhuis. Deze zijn te vinden op de EcoSpot website.

VERWARMING	VERLICHTING	KOELING	MUZIEK	Rook

De tappers noteren bij elke bestelling de stemmen op een groot blad.

Elk jeugdhuis is anders en het is dan ook perfect mogelijk dat één van de hierboven genoemde categorieën absoluut niet relevant zijn voor een bepaald jeugdhuis, terwijl er in dat jeugdhuis misschien wel heel gemakkelijk iets visueel gedaan kan worden met afval of zo. Het is uiteraard aan de jeugdhuisverantwoordelijke om het aangebrachte model aan te passen aan de eigen situatie

Energievreter uitgeschakeld / vervuiler geëlimineerd

Zoals reeds aangegeven noteren de tappers bij elke bestelling de stemmen op een groot blad. **Vijf keer op de avond wordt er gekeken welke vervuiler of energievreter de MINSTE STEMMEN heeft gehaald en die wordt dan uitgeschakeld.**

Bvb. De doorsnee avond van Jeugdhuis A duurt van 20u 's avonds tot 1u30 's nachts. De verantwoordelijken beslissen dat 21u, 22u, 23u, 23u30 en 24u daarom de meest geschikte tijdstippen zijn voor een beslissingsmoment. Op die momenten wordt door de verantwoordelijken gekeken hoeveel stemmen de verschillende energievreter / vervuilers hebben gekregen en valt diegene met de minste stemmen dus af.

Op een enkeling na heeft iedereen zich goed voorbereid¹ op de Nacht van de Energievreter: ze hebben allemaal een extra dikke trui bij en geven dus niet zo veel om de verwarming. Om 21u heeft 'VERWARMING' daarom nog geen enkele stem gekregen. Gevolg: de verwarming gaat onverbidde af voor de rest van de avond en op het blad met stemmen verdwijnt de kolom 'VERWARMING'.

Om 22u is het de 'VERLICHTING' die het onderspit moet delven. Alle licht gaat uit en voor de rest van de avond gebeurt alles op de tast. Ook nu verdwijnt de kolom 'VERLICHTING' van het scoreblad.

Om 23u is het de beurt aan de rokers. 'ROOK' moet het nipt afleggen tegen 'MUZIEK' en de sigaret wordt uit de instuif verbannen.

Enzoverder enzovoort...

Bij het uitschakelen van een energievreter wordt door één van de verantwoordelijken in het kort aangegeven waarom het zo belangrijk is om spaarzaam om te gaan met de betreffende energiebron en worden enkele handige milieutips meegedeeld. (zie A4'tjes op de website voor de inhoudelijke informatie) Op dat moment worden de jongeren ook opgeroepen om met hun alternatieven op de proppen te komen: dekentjes, instrumenten voor een akoestisch optreden, lichaamsoefeningen om warm te blijven, kaarsen (liever niet wegens de CO2 natuurlijk), ...

¹ De jongeren moeten dus wel de kans krijgen om voorbereid naar het jeugdhuis te komen. Zie verder in de rubriek 'Voorbereiding en aankondiging'.

Op het einde van de avond zal de link tussen ecologie en het jeugdhuis op die manier heel tastbaar aanwezig zijn in de instuif: in een gezellige rookvrije duisternis wordt zelf (akoestische) muziek gemaakt bij een Engelse (lees: lauwe) pint terwijl iedereen lekker dicht tegen elkaar is gekropen onder grootmoeders dekentjes... Of zoiets...

ANDERE MILIEUASPECTEN: MOBILITEIT, AFVAL EN WATER

Mobiliteit

Het toenemende verkeer wordt in onze samenleving een steeds groter probleem, en niet alleen voor het milieu: luchtvervuiling, verkeersonveiligheid, files, tijdverlies, verkeersagressie... Het thema mobiliteit moet op de Nacht van de Energievreter dus zeker ook aan bod komen. Het is moeilijk om iedereen te verplichten om te voet of met de fiets naar het jeugdhuis te komen. Het is wél mogelijk om de milieuvriendelijke stappers en fietsers te belonen!

Iedereen die te voet of met de fiets is toegekomen krijgt per bestelling één stem extra. Om een milieuvriendelijke toestroom van jongeren aan te moedigen kan op voorhand ook aangekondigd worden dat eenieder die te voet of met de fiets komt, beloond zal worden met een gratis drankje.

Misschien is er zelfs wel een lokale busmaatschappij (een reisbureau of misschien zelfs De Lijn) te vinden die voor één nacht gratis taxi wil spelen, of is er wel een heel actieve afdeling van de Responsabel Young Drivers in de buurt die uit sympathie met het jeugdhuis wel een nacht de baan op willen. Wie niet waagt...

Om het thema mobiliteit ook in het jeugdhuis zelf een beetje zichtbaar te maken in de instuif kan je bij het binnenkomen de jongeren 'merken': een groene 'stempel'² met een fiets of een rode met een auto op het voorhoofd of de buik of de billen of .... Op die manier zien tappers ook meteen wie recht heeft op die extra stem per bestelling.

Afval

Wie milieu zegt, zegt ook afval. Afval is in de jeugdhuiscontext echter niet het gemakkelijkste milieuaspect om actie rond te voeren. Toch enkele suggesties:

Let wel op! Niet alle logo's hebben echt een ecologische betekenis. Dit zogenaamd 'groen punt' betekent bijvoorbeeld niets! Voor websites waarop je meer uitleg vindt over eco-labels en -logo's: zie

Papier

Uiteraard gebruik je best zo weinig mogelijk papier. Als je toch affiches wil maken, bijvoorbeeld om in de toiletten het gerecycleerde wc-papier in de bloemetjes te zetten, gebruik dan alleen gerecycleerd papier en zet er duidelijk op dat het gerecycleerd is, bijvoorbeeld met een logo.

de EcoSpot Linklijst.

---

² Geen stempels? Gewoon met alcoholstift een groene fiets of rode auto tekenen is zeker even mooi!

Wc-papier

Tijdens de Nacht van de Energievreterers mag er natuurlijk enkel gerecycleerd Wc-papier voorhanden zijn, dat spreekt voor zich. Om er speciaal de aandacht op te vestigen kan je het meedelen op affiches. Ook oproepen tot zuinigheid kan op ludieke manier gebeuren. Op de website vind je enkele inspirerende voorbeelden.

Bekers

In de instuif van de meeste jeugdhuisen worden meestal geen bekertjes gebruikt. Op fuiven des te meer. Gebruik de Nacht van de Energievreterers daarom eens om bij wijze van experiment met herbruikbare bekertjes te werken. Heel wat lokale overheden (gemeente, provincie, ...) beschikken al over een voorraad herbruikbare bekertjes die ze voor een prikje (soms zelfs enkel met een waarborg) uitlenen.

Verpakkingen

Meer dan 30% van het gewicht van ons afval of de helft van het volume ervan bestaat uit verpakkingsafval. Besteedt daarom zeker ook aandacht aan de verpakkingen van je aankopen. Als er op een 'normale' avond blikjes verkocht worden in het jeugdhuis is de Nacht van de Energievreterers de avond bij uitstek om eens te experimenteren met glazen flesjes of andere milieuvriendelijke verpakkingen. Als het echt niet mogelijk is om blikjes en plastic flesjes uit het jeugdhuis te bannen: maak er dan op z'n minst een punt van om ze strikt te sorteren.

Bierkaartjes

Bierkaartjes zijn uit den boze in een milieuvriendelijke instuif, zelfs als je ze gratis kan krijgen bij de brouwer. Bovendien oogt het superprofessioneel als de tapper regelmatig de toog droogwrijven met een schoteldoek!

Restafval

Om de jongeren echt te confronteren met de notie afval in het jeugdhuis is het misschien een idee om gedurende een bepaalde tijd (één week? twee weken?) de volle restafvalzakken te bewaren en deze tijdens de Nacht van de Energievreterers ostentatief in de inkomhal van het jeugdhuis te deponeren met een bordje: "Dit produceren wij op 2 weken tijd aan restafval." Dit is natuurlijk enkel mogelijk wanneer dit niet voor overlast (geurhinder, vandalenstreken waardoor de vuilniszakken op straat terecht komen, ...) zorgt!

Water

Ook watervervuiling is niet meteen iets waar je de jongeren heel gemakkelijk mee kan confronteren in een jeugdhuis. Tenzij je ze enkel nog kraantjeswater voorschotelt en er een ongelofelijk hoge prijs voor vraagt natuurlijk (om te protesteren tegen de privatisering van water). Toch kan je op een aantal zaken letten:

- Laat de kraan van de spoelbak niet onnodig lopen! Regelmatig de bak voor het spoelen van de glazen opnieuw vullen is nog steeds zuiniger (én properder) dan de jammerlijke horecapraktijk om het water constant te laten lopen.
- Gebruik ecologische afwasmiddelen! Een goede tip: SODA korrels zijn goedkoop en supersterk tegen vet! En vooral: milieuvriendelijk.

- Beperk het waterverbruik van de toiletten! Vestig nog eens extra de aandacht op de spaarknoppen (indien aanwezig) of plaats spaargewichten of een fles water in de spoelbak.
- Ergens een lekkende kraan? Fix it! En maak er veel poeha rond: "Door deze kraan tijdig te herstellen hebben we tot 10000 liter water bespaard voor het komende jaar!"
- Bij wijze van grap kan je ook een half uur 'Waternood' inbouwen: gedurende dat half uur worden de glazen niet meer gespoeld omdat water onbetaalbaar geworden is of omdat het 'besmet' is door teveel antibiotica...

LUDIEKE NEVENACTIVITEITEN

Het spel van de energievreters en vervuilers is slechts een rode draad! Tijdens de avond kunnen allerhande activiteiten op poten gezet worden tussen de beslissingsmomenten. Als jeugdhuisverantwoordelijke ben je zelf het best geplaatst om in te schatten wat het best zal aanslaan bij de jongeren van het jeugdhuis.

Hier alvast enkele ideetjes.

- **Dé(co)filé of (e)Costumed Ball**

Organiseer een heuse modeshow waarbij enkel gerecycleerde materialen of afval (verpakkingen, blikjes, oude lampen, ...) gebruikt mogen worden.

Tip: trommel wat mama's met hun naaimachine op en organiseer in de namiddag een eco fashion workshop waar met gerecycleerd materialen prachtige kostuums gemaakt worden

Of houdt het bij een klassieker: de verkleedavond. Laat de jongeren zich verkleeden met het milieu of recyclage (of desnoods zelfs de natuur) als thema. Lachkrampen verzekerd!

- **Miss en Mr EcoSpot-verkiezing met EcoQuiz**

Wie is de milieuvriendelijkste bezoeker(st)? Organiseer een mini-EcoQuiz en voorzie een 'groen' kroontje en lint voor de winnaar en winnares. Laat hen zeker ook eens 'ecologisch' (Uh?) paraderen op de *catwalk*. Kan niet anders dan tot hilarische taferelen leiden. Op de website zijn alvast een hele reeks vragen en weetjes te vinden rond ecologie waarmee je een quiz kan samenstellen.

- **Ecola Tombola**

Voorzie zeker een MilieuTombola: 2 of 3 vraagjes rond ecologie (best vragen met nogal straffe cijfers of weetjes) én een schiftingsvraag (Vb. hoeveel stemmen krijgt 'ROOK' in het spel van de energievreters?). Voor inspiratie: zie website!

- **Musiques Ecologiques:**

Laat de muzikale jongeren van het jeugdhuis hun akoestische ding doen of organiseer 's namiddags een djembé of Trash Beats workshop die dan 's avonds kan uitmonden in een bruisend D.I.Y.-spektakel. Dit veronderstelt uiteraard wel een goede vooraankondiging. Zie verder!

- **BioBar**

Verkoop tijdens de Nacht van de Energievreters ook eens enkele speciale biobieren of andere biodranken. Promoot deze indien mogelijk met een voordelige prijs.

Of maak er een bio-proefwedstrijd van: voorzie verschillende biologische en niet-biologische hapjes en drankjes en laat de deelnemers geblinddoekt het verschil aangeven in smaak. Degene die de meeste biologische producten raadt wint een lekkere verrassing.

Tip: Voor ecologische bieren moet je niet naar een speciale dure drankenhandel! De Colruyt en de Delhaize beschikken bvb ook over een behoorlijk assortiment.

- **Fietsen / wandelen / ..**

Zoals gezegd: ecologie is meer dan de liefde voor de natuur alleen. Dat wil echter niet zeggen dat genieten van de natuur bij EcoSpot niet toegelaten is! Organiseer een wandel- of fietstocht in eigen streek, een bosspel, trek er op uit, zoek de schone lucht

op, ... en zorg voor eerlijke *fair trade* chocomelk en warme melk met bio-honing bij de aankomst.

- **Zeepkistenrace**

Nog steeds een ecologische klassieker!

Wat je ook organiseert, laat het ons in ieder geval weten en neem vooral héél veel foto's! We zetten de activiteit dan zeker op de EcoSpot website en geven er de nodige ruchtbaarheid aan in onze contacten met de pers!

PRAKTISCHE ORGANISATIE

AANKONDIGING

De Nacht van de Energievreter is een rode draad doorheen een 'gewone' avond in het jeugdhuis. In principe kan dit dan ook zonder veel voorbereiding georganiseerd worden: het vraagt niet om speciale installaties of vergunningen. Een beetje Do-It-Yourself en rondneuzerij thuis of in het rommelkot van het jeugdhuis volstaan bovendien zeker om de benodigdheden te vinden of in elkaar te knutselen.

Waarschuw de jeugdhuisbezoekers voor de rode draad!!

De Nacht van de Energievreter is maar geslaagd als er veel jongeren komen opdagen én daarbij op de proppen komen met leuke alternatieven voor al wat er 'minder' zal zijn die avond. Het is dus belangrijk dat de jongeren op voorhand goed weten hoe ze zich kunnen voorbereiden op de EcoSpotting. Een aankondiging in het jeugdhuiskrantje, op de website, ... is geen overbodige luxe.

- Leg uit dat die avond op een bepaald moment de verwarming zal uitgeschakeld worden en roep op om dekentjes, handschoenen en mutsen, aerobicskledij, ... mee te brengen.
- Leg uit dat die avond op een bepaald moment de verlichting zal uitgeschakeld worden en roep op om zaklampen (met ecologische en dus herlaadbare batterijen) mee te brengen.
- Leg uit dat die avond op een bepaald moment het geluid zal uitgeschakeld worden en roep op om instrumenten mee te brengen.
- Maak duidelijk dat wie met de fiets of te voet komt beloond zal worden, dat er een pendeldienst zal zijn, dat...
- ...

Maar ga er tegelijk van uit dat niemand voorbereid in het jeugdhuis zal verschijnen! Voorzie dus zelf ook van alles wat!

Op de website vind je een voorbeeld van aankondiging!!

Kondig een leuk nevenevenement aan!!!

Zoals reeds gezegd is het spel van de energievreters en vervuilers slechts een rode draad. Het is een zeer belangrijk onderdeel van de avond maar máákt die niet! Het moet in de eerste plaats nog altijd een leuke jeugdhuisavond worden en daarvoor moeten toch vooral de nevenevenementen zorgen.

- Overleg binnen de Kern welk soort activiteiten het beste zullen aanslaan bij het publiek. Voor een jeugdhuis met 99% jongens zal een modeshow met recyclagematerialen vermoedelijk niet aanslaan.
- Ga na of er een budget is voor allerlei extra's: belonen van voetgangers en fietsers met een gratis drankje, prijzen voor Mr. en Miss Ecologisch, kortingen op bio-bieren, een tempé workshop, ... Op de EcoSpot website vind je alvast nuttige informatie voor het goedkoop organiseren van workshops.
- De keuze voor een leuke nevenactiviteit zal ook bepalend zijn voor de dag dat de Nacht van de Energievreter georganiseerd kan worden! Een zaterdag biedt natuurlijk veel meer mogelijkheden voor voorbereidingen of namiddagactiviteiten dan een vrijdag.

Verwittig de lokale pers en overheden én EcoSpot!!

Jeugdhuisen doen vaak 'goeie' dingen maar vergeten even vaak om er mee uit te pakken! Wanneer het jeugdhuis deelneemt aan EcoSpot betekent dit dat jongeren hun steentje willen bijdragen aan het milieu. Positieve berichtgeving dus, die zeer belangrijk is naar het gemeentebestuur toe, voor de jongeren- of regionale bijlagen van de kranten, voor de regionale televisie, ... Aarzel niet om een persbericht te sturen naar journalisten of bijvoorbeeld de schepen van milieu of jeugd persoonlijke uit te nodigen om eens een bio-biertje te komen proeven, of om persoonlijk de muziekinstallatie te komen uitschakelen. Op www.ecospot.be vind je een voorbeeldtekst. Breng ook het EcoSpot Team op de hoogte van al jullie plannen via info@ecospot.be. Wij gooien alles op onze website en geven het door aan onze perscontacten.

VOORBEREIDING

Benodigheden - Voor het spel van de energievreters en vervuilers heb je héél weinig materialen nodig.

- Een groot blad papier dat dienst doet als scorebord + stiften om het bord in te vullen. Een schoolbord kan natuurlijk ook!

- Variant - In plaats van de stemmen te noteren op een groot blad kan je natuurlijk ook werken met echte stembussen. Vijf grote buizen waarin de jongeren jetons (kroonkurkjes? knikkers? ??) kunnen deponeren die ze bij hun bestelling krijgen van de tappers, of iets dergelijks...
- Signaal - Vijf keer op de avond wordt in principe door één van de verantwoordelijken bekendgemaakt welke besparingsmaatregel zal worden doorgevoerd. Het is goed om deze aan te kondigen met een sirene, een bel- of trompetsignaal of tromgeroffel. Een megafoon kan hierbij ook goed van pas komen. Let op: mogelijk kiezen de jongeren er al snel voor om de geluidsinstallatie uit te schakelen, dus reken niet teveel op de micro!!
- Een rode en groene stempel of dikke stift om mensen op hun voorhoofd (of elders) te 'merken' naargelang het vervoermiddel dat ze gebruikt hebben om naar het jeugdhuis te komen zodat de tappers in een oogopslag kunnen zien wie recht heeft op een extra stem per bestelling.

- Voor op de tafels, op de toog en aan de muur: uitleg en achtergrondinformatie over de 5 categorieën waarvoor ze kunnen stemmen. Zie A4'tjes op de website.
Tip: Als je voor elke tafel één exemplaar plastificeert en stevig vastmaakt (met plakband) is dit duurzamer dan wanneer je om het half uur nieuwe exemplaren moet uitdelen omdat de vorige doorweekt zijn.
- Formuliertjes mét ruimte voor contactgegevens en de mogelijkheid om aan te geven mee te willen werken in een EcoTeam. Voorbeeld op de website.
Tip: Door dit te combineren met de Tombola ben je van respons verzekerd! Te vinden op de website!!
- Bonnetjes voor de beloningen: gratis drankje voor voetgangers en fietsers, winnaars van bijvoorbeeld de tombola, de quiz, ...
- Alternatieven voor uitgeschakelde energievreters / vervuilers
  - Zaklampen (eventueel ook kaarsen), fietsen op rollen, ...
  - Dekens, mutsen, handschoenen, ...
  - Instrumenten, een handaangedreven radio, Dyno2, ...

Eventueel ook:

- 'Groene' inkleding van het jeugdhuis
- Herbruikbare bekertjes
- Ecologisch afwasmiddelen
- Een internetcomputer om EcoScans in te vullen. Eventueel ook een aantal papieren exemplaren.

Vorzorgsmaatregelen

Elektrische toestellen, verwarmingsinstallaties, muziek- en lichtinstallaties zijn geen speelgoed. Ook het uitschakelen ervan moet dus met de nodige omzichtigheid gebeuren.

- Verwarming - Ga op voorhand (!) grondig na of en hoe de verwarming best wordt uitgeschakeld. Contacteer de installateur, lees de handleiding, ... informeer je! Voor een aantal jeugdhuisen zal het geen enkel probleem zijn om de ketel helemaal uit te schakelen maar voor andere jeugdhuisen kan dit een permanente terugkeer naar de ijstijd betekenen. Indien het te gevaarlijk is om de ketel uit te schakelen (bijvoorbeeld omdat die te oud is en niemand denkt dat hij daarna weer opgestart geraakt) moet gezocht worden naar een alternatieve uitschakeling, bijvoorbeeld door de thermostaat gewoon heel laag te zetten. Controleer ook hoe het zit met de afzuiging.
- Verlichting - Ga op voorhand (!) na hoe je het best de verlichting uitschakelt. Gewoon de stekker uittrekken van die dure spot waarvoor 20000 wafels verkocht werden is geen goed idee! Ga na of het mogelijk is om de verlichting in de zekeringenkast te doven maar vergewis je ervan dat dezelfde zekeringen geen andere noodzakelijke toestellen van elektriciteit voorzien. Ga niet uit van gezond verstand! Vraag het aan mensen die het écht kunnen weten. Brandveiligheid voor alles!
Ga ook op voorhand (!) na of er op bepaalde plaatsen misschien toch verlichting noodzakelijk blijft (bijvoorbeeld bij een donkere trap) en hoe dit dan best voorzien wordt. Het is niet de bedoeling dat er mensen verongelukken in het donker. Wees uitermate voorzichtig met vuur! Contacteer de plaatselijke brandweer wanneer je niet 1000% zeker weet wat kan en niet kan!
- Koeling - Ga op voorhand (!) na of en hoe je de koeling van de tapinstallatie kan afzetten. Contacteer hiervoor desnoods de brouwer. Zorg er bij het uitschakelen van ijskasten voor dat er geen bederfbare etenswaren in zitten en voorzie het nodige om eventueel smeltwater op te vangen.
- Muziek en spelautomaten - Ook dit zijn vaak gevoelige toestellen. Ga op voorhand (!) na hoe deze best uitgeschakeld worden.
- Rook - Wanneer de instuif rookvrij wordt verklaard heeft dit onvermijdelijk tot gevolg dat er meer jongeren buiten zullen gaan roken dan normaal het geval is. Neem de nodige voorzorgsmaatregelen om overlast voor de omgeving te vermijden.

TIJDENS DE NACHT VAN DE ENERGIEVRETERS

Zorg voor voldoende mensen en informatie

De moeilijkheidsgraad van organiseren van de Nacht van de EnergievreTERS ligt vooral bij de keuze van de nevenevenementen. De rode draad – het stemmen voor energievreters en/of vervuilers – is behoorlijk simpel opgesteld en veronderstelt niet zo veel voorbereiding, noch veel mensen om het in goede banen te leiden. Zorg niettemin voor voldoende mensen en transparante informatie over het spel. Jongeren die binnenkomen in een koud en donker jeugdhuis zonder meteen te snappen wat er juist aan het handje is, dreigen snel af te haken.

Ronsel EcoSpotters voor het EcoTeam!!

De bedoeling van de Nacht van de EnergievreTERS is in de eerste plaats nog altijd om jongeren aan te sporen om ook na deze ludieke avond actief mee te gaan werken aan een milieuvriendelijker jeugdhuis. Concreet wordt gestreefd naar een lijstje van mensen die zich willen engageren voor het (misschien nog op te richten) EcoTeam. Zorg er dus voor dat je jongeren daar ook voldoende op aanspreekt en hen de kans geeft om zich te engageren.

Zet de deur ook zo wijd mogelijk open:

- stel geen moeilijke voorwaarden zoals "We zijn wel van plan om 3 keer per maand 3 uur te vergaderen" of "we verwachten wel dat je je dan ook engageert voor de Kern"
- leg nog geen visie op over het EcoTeam maar benadruk dat het de ecoteamleden zelf zullen zijn die gaan bepalen wat deze werkgroep al dan niet zal gaan betekenen

Doe de EcoScan!!

Geef de jongeren tijdens de Nacht van de EnergievreTERS de mogelijkheid (op een PC of op papier) om de EcoScan in te vullen. Zij zullen dan nog verwerkt worden in een rapport.

EVALUATIE EN RAPPORTERING

De Nacht van de EnergievreTERS is een nieuw concept. En nieuwe concepten willen nogal eens kinderziektes vertonen. Daarom vragen we om na het organiseren van de Nacht van de EnergievreTERS een evaluatieformulier in te vullen dat je vindt op de website. In dit evaluatieformulier kan je je mening kwijt over dit draaiboek, de organisatie en het verloop van de avond in jullie jeugdhuis, jullie verwachtingen en (het uitblijven van) de inlossing ervan... zodat wij één en ander kunnen bijsturen waar nodig.

In nogmaals: we zijn natuurlijk heel benieuwd naar jullie aanpak, ervaringen, foto's, verwezenlijkingen, anekdotes, ... Eén emailadres: info@ecospot.be.

Stap 3 : Het EcoTeam

Na een eerste nulmeting van het gedrag van de jongeren in het jeugdhuis – de EcoScan - - en een geslaagde bewustmakingsactiviteit -- de Nacht van de Energievreter – is de tijd rijp voor milieuvriendelijke initiatieven. In dit deel wordt uitgelegd hoe in het jeugdhuis door het opstarten van een EcoTeam een positieve dynamiek tot stand gebracht kan worden naar een milieuvriendelijker jeugdhuis.

EEN TEAM

HET OPSTARTEN VAN EEN ECOTEAM

De milieuverantwoordelijke...

Een eerste belangrijke stap naar een milieuvriendelijk jeugdhuis is het aanduiden van een verantwoordelijke voor milieuzorg. Dit is belangrijk, niet omdat dit de persoon gaat zijn die alle initiatieven rond milieu gaat moeten bedenken en uitvoeren, maar wel omdat er voor al wat met milieu te maken heeft nood is aan een aanspreek-punt. Er moet iemand zijn bij wie medeverantwoordelijken en jongeren terecht kunnen met milieuvragen.

... met zijn EcoTeam

Ofschoon er één persoon moet worden aangeduid als aanspreekpunt, gaat het initiatief voor milieuzorg best uit van een werkgroep van tussen de 7 en 12 mensen, het EcoTeam. In dat EcoTeam zit best een allegaartje van jeugdhuisgangers, gaande van verantwoordelijken over kernleden tot gewone bezoekers. Binnen een EcoTeam is iedereen gelijk, heeft iedereen evenveel in de pap te brokken.

Aandachtspunten

- Vorm het EcoTeam in de eerste plaats met geïnteresseerde en gemotiveerde mensen en jongeren. Betrek zeker de jongeren die tijdens de Nacht van de Energievreter interesse getoond hebben om actief mee te werken rond milieu in het jeugdhuis. Een goede startvergadering is heel belangrijk voor de sfeer in een EcoTeam.
- Zorg echter wel dat er ook een aantal sleutelfiguren in het EcoTeam zitten: iemand die op de hoogte is van de technische aspecten van het jeugdhuis, iemand die instaat voor de dagdagelijkse organisatie, iemand die zicht heeft op het budget.
- Zorg dat alle betrokkenen vertegenwoordigd zijn: de permanente verantwoordelijke, kernleden en gewone bezoekers.
- Zorg ervoor dat de 'leiding' het EcoTeam zichtbaar ondersteunt. Hangt jullie jeugdhuis af van het gemeentebestuur? Vraag dan de schepen van milieu om eens langs te komen op een vergadering of zo. Dit is heel goed voor de motivatie van de EcoTeamers.

Kracht van het werken met een EcoTeam

De sterkte van een EcoTeam zit hem in het feit dat een aantal personen die in het dagelijkse leven niet of nauwelijks bezig zijn met milieu samen gaan zitten om te brainstormen over dit thema. Dit heeft immers tal van voordelen:

- De jongeren geven zelf invulling aan milieuzorg. Wanneer jongeren het gevoel hebben zelf verantwoordelijkheid te krijgen werkt dit zeer motiverend, ook naar anderen toe.
- De kans is groot dat er bij de jongeren werkelijk een draagvlak bestaat voor de acties die uit een EcoTeam naar voren worden geschoven. De voorstellen komen immers van jongeren zelf en niet van een hoger gelegen orgaan of enkele geitenwollen sokken.

- Het teamverband maakt dat niemand alleen moet opboksen tegen vooroordelen die er toch nog wel eens opduiken wanneer het over milieu gaat. Maatregelen kunnen echt naar voor geschoven worden als 'van het EcoTeam'.
- Het brainstormen met niet-experten leidt onvermijdelijk tot originele ideeën voor acties.
- Het werken met een team waarin alle geledingen van een jeugdhuis vertegenwoordigd zijn en het steeds terugkoppelen van de actievoorstellen naar de Kern respecteert de democratische werking van het jeugdhuis.

VERSCHILLENDE TAKEN VOOR ECOTEAM VERGADERINGEN

- De gespreksleider (tijd en agenda in het oog houden, uitnodiging versturen)
- Een verslaggever (vooral de concrete afspraken dienen genoteerd te worden)
- Een communicatieverantwoordelijke (die er voor zorgt dat de voorstellen ook doorstromen naar de rest van het jeugdhuis)
- Een themaverantwoordelijke (die op voorhand informatie verzamelt over het thema dat aan bod zal komen in de volgende vergadering)
- Een meetverantwoordelijke (die een aantal gegevens zal gaan bijhouden)

Verdeel de diverse taken onder de leden, maar wees hierin niet te strak. Het beste is om een taak met 1 of 2 personen te delen. Zo kan je samen de voorbereiding uitvoeren, maar als iemand van het duo afwezig is of om een andere reden geen tijd heeft, kan de taak toch worden uitgevoerd.

EEN ECOTEAM HEEFT NOOD AAN EEN DUIDELIJKE VISIE

Tijdens de startbijeenkomst van het EcoTeam wordt hier best uitgebreid op ingegaan. Probeer een gezamenlijke visie en doelstelling op te stellen als projectgroep. Maak die doelstelling 'SMART': Specifiek, Meetbaar, Aanvaardbaar, Realistisch en Tijdgebonden. Maak deze visie en doelstelling ook voldoende uitdagend, bijvoorbeeld door ze in een pakkende slagzin te verwoorden.

Bij het bepalen van een visie is het belangrijk dat de leden van het EcoTeam uitgaan van hun droombeeld over wat een milieuvriendelijk jeugdhuis zou moeten zijn. Niet denken aan wat er niet goed gaat maar wel aan waar we naartoe moeten!

6 uitgangspunten:

- Alle beetjes helpen! Geen enkel idee wordt op voorhand uitgesloten. Veel kleine druppeltjes...
  - Eenvoud troef: ook als je geen expert ben kan je heel wat weten en bereiken met betrekking tot milieu. Hoe kleiner de stappen, hoe simpeler het plan, hoe meer jongeren er mee bereikt kunnen worden.
  - Bewustmaking blijft altijd belangrijk, ook buiten het jeugdhuis. Milieuzorg moet voortdurend onder de aandacht gehouden worden, als een reflex bij alle activiteiten van het jeugdhuis.
  - Iedereen wint erbij: het milieu én het jeugdhuis (geld besparen, imago, ...)
  - Milieu is belangrijk voor externe relaties (het gemeentebestuur, bedrijven, ...)
  - Voorbeeldfunctie: een jeugdhuis heet ook een maatschappelijke functie tav haar leden
-

BRAINSTORMEN!!

Het werkt vaak inspirerend als er een brainstorm tijdens de bijeenkomst van het EcoTeam wordt ingevoegd. Tijdens de brainstorm wordt ruimte gegeven aan alle ideeën, ook de ideeën die (juist) onmogelijk (lijken) te zijn. De bedoeling is ieders creativiteit en fantasie de vrije loop te laten. Hierdoor kom je soms tot verbazende én effectieve acties en oplossingen. Anderzijds moet na het brainstormen ook aan effectieve acties worden gewerkt.

METEN!!

Metten = weten. Er wordt gemeten voordat er een actie wordt uitgevoerd en deze meting wordt na het ondernemen van de actie herhaald. Je kunt zowel concreet gedrag meten als effectieve, besparingen en bewustzijn. De bedoeling is in elk geval dat het EcoTeam het effect van de ondernomen acties zo zichtbaar mogelijk maakt.

EEN ECOLOGISCH TEAM

Het EcoTeam is ECO! Het EcoTeam houdt zich met andere woorden bezig met de ecologische aspecten van het jeugdhuis. Maar wat houdt dat nu juist in?

Wat zijn de voornaamste milieulasten in de jeugdhuiscontext? Waar gaat het EcoTeam zich mee bezighouden?

- Energie

Hoe zit het met de verlichting in het jeugdhuis? En met de verwarming of het gebruik van elektrische toestellen? Zijn er bijvoorbeeld spaarlampen? Wordt onze PC én het scherm altijd mooi afgezet? Hoe kunnen we er voor zorgen dat de jongeren niet nodeloos lampen laten branden of deuren laten openstaan? Kunnen we misschien via verbouwingen (isoleren?) de verspilling tegengaan en zo een mooie som uitsparen?

- Water

Hoe zit het met het sanitair in ons jeugdhuis? Verliezen we tienduizenden liters water omdat die ene wc maar niet gerepareerd wordt? Hebben we al spaarknoppen op onze toiletten? En hoe poetsen wij? Met ecologische poetsmiddelen? Of denken we dat javel de enige manier is om alles schoon te krijgen? Hoe gaan we met water in het café? Denken we nog steeds dat we het water in de spoelbak voortdurend moeten laten lopen om onze glazen proper te houden?

- Mobiliteit

Hoe komen onze jongeren naar het jeugdhuis? Vooral met de wagen, al dan niet gebracht? Kunnen we niet eens iets doen om hen te overtuigen om meer met de fiets te komen? Of zou het niet leuk zijn om met ons jeugdhuis deel te nemen aan grote fietsacties?

- Afval

Hoeveel afval produceren wij als jeugdhuis? En sorteren we dat dan consequent? Of gaat alles mee met het restafval? Kunnen we ook niets rond het voorkomen van afval, door bijvoorbeeld eens herbruikbare bekertjes te gebruiken op onze fuiven, of door consequent (goedkopere!) glazen flessen met statiegeld te geruiken? Of moeten we niet eens iets doen aan al die nutteloze flyers?

- Aankoop van materialen

Gebruiken wij al gerecycleerd papier? Houden we rekening met milieuaspecten als we aankopen doen voor activiteiten of voor de bar?

Geen complexe milieujaarplannen, geen dure bouwwerken, wel concrete kleine acties met duidelijk zichtbaar en snel resultaat. Daar draait een EcoTeam om!

ANALYSE (maar ook meteen al ACTIE)

BESCHRIJVEN

Een eerste taak van het EcoTeam ligt er in om de bestaande situatie in kaart te brengen. De meeste jeugdhuisen doen immers ook momenteel al aan een of andere vorm van milieubeleid: afval sorteren, ongebleekt papier kopen voor het tijdschrift, ecologische poetsmiddelen aankopen, ... Niemand begint van nul. Ook de uitgevoerde EcoScan is al een onderdeel van die 'huidige toestand'.

Het EcoTeam maakt dus eerst een beschrijving van de bestaande toestand. Uit die beschrijving en de daaropvolgende analyse zal blijken waar moet men kan ingrijpen. Voor het verzamelen van de nodige gegevens kan er beroep gedaan worden op verschillende verantwoordelijken (verantwoordelijk bar, schoonmaak, activiteiten, ...)

Die beschrijving van de huidige toestand hoeft helemaal niet moeilijk te zijn. Het is NIET de bedoeling dat het EcoTeam een heuse energiedoorlichting doet of grootse verbouwingen voorbereidt. Het volstaat om in een eerste fase gewoon enkele vragen te stellen.

- Warmte en energieverbruik
  - o hoeveel water wordt er verbruikt en waarvoor?
  - o Is er regenwater beschikbaar en hoeverre wordt er reeds gebruikt?
  - o Hoeveel en welke energie wordt er verbruikt (gas, olie, elektriciteit, stoom)?
  - o Is het gebouw goed geïsoleerd?
  - o Welke typen van lampen wordt gebruikt, waar worden lampen gebruikt en welke zijn de redenen om dat type te verkiezen?
  - o Zijn er goede afspraken over het aan- en afzetten van installaties, verlichting, ...
  - o Hoe is het energieverbruik verdeeld over verwarming, verlichting, elektrische toestellen?
  - o Zijn er opvallende verschillen over de jaren heen? Per lokaal?
- Schoonmaak
  - o Worden er ecologische producten gebruikt?
  - o Is er voldoende aandacht voor een goede dosering?
- Afval
  - o Wordt er gesorteerd? In hoeveel fracties?
  - o Is er voldoende aandacht voor het voorkomen van afval?
  - o Wat met verpakkingsafval?
  - o Worden er blikjes verkocht?

De juiste vragen stellen is vaak al een begin van het antwoord. Ook de vragen van de EcoScan zijn zeer bruikbaar voor de analyse.

De EcoSpot Tsjeklist

Voor jeugdhuisen die niet goed weten hoe aan de analyse te beginnen is er nu ook de EcoSpot Tsjeklist. Waar de EcoScan vooral peilt naar het gedrag, gaat deze checklist vooral kijken hoe het gesteld is met het milieuvriendelijk gehalte van de infrastructuur van het jeugdhuis. Aan de hand van de antwoorden wordt een score gegeven.

De EcoSpot Tsjeklist is te vinden onder 'Downloads' op www.ecospot.be.

Ook hier al actie!!

Ook in de fase van de analyse moet er al actiegericht gewerkt worden! Het werkt stimulerend als de leden van het EcoTeam onmiddellijk over kunnen gaan tot het uitvoeren van bepaalde acties, enkel praten over acties zonder ze ook uit te voeren, doet

de motivatie snel afnemen. Kies daarom kleine haalbare acties om mee te starten, bijvoorbeeld het eigen milieuedrag van de teamleden.

ANALYSEREN

Op basis van de situatiebeschrijving, al dan niet met behulp van de Ecospot Tsjeklist, wordt een analyse gemaakt van de verzamelde feiten en gegevens.

Het doel hiervan is te komen tot een lijst van aandachtspunten. Dit zijn die handelingen, toestellen of producten die vatbaar zijn voor verbetering of waarvoor de mogelijkheid tot verbetering kan worden nagekeken.

De lijst van aandachtspunten is de basis waarop verder zal nagekeken worden welke acties er kunnen ondernomen worden, welke oplossingen er zijn voor de gesignaleerde problemen. De geschikte acties moeten vervolgens beoordeeld worden om hun economische, technische en organisatorische haalbaarheid.

EEN ACTIEPLAN

EEN GROOT EN EEN KLEIN ACTIEPLAN

KLEIN - Een EcoTeam werkt altijd actiegericht. Als het enigszins mogelijk is, wordt er na elke bijeenkomst van het EcoTeam een schema opgesteld met heel concrete kleine acties die in de komende weken ondernomen zullen worden. Dit is het **kleine actieplan**.

Een voorbeeld van een dergelijk schema:

Actiepunt	Wie?	Status?
1. Papierbak kopen voor op het secretariaat	Joske	OK
2. Subsidie aanvragen bij de gemeente voor de aankoop van spaargewichten voor in de toiletten	Jefke	Al eens gebeld. De milieuambtenaar gaat terugbellen.
3. Papier ophangen achter de bar met uitleg over het nieuwe sorteersysteem.	Marieke	Nog te doen
4. Organiseren van de jaarlijkse lenteopruiming van de grachten rondom het jeugdhuys	Suzie	Oproep geplaatste in het krantje
5.		

Er wordt een kalender opgesteld die een overzicht geeft van wie wat tegen wanneer uitgevoerd zou moeten hebben. Het is van groot belang dat er per actiepunt duidelijk aangegeven wordt wie verantwoordelijk is voor de uitvoering en binnen welke periode de actie zal worden uitgevoerd.

Er moet zeker voorkomen worden dat de doelstellingen van het actieplan te ambitieus zijn. Wanneer de vrijwilligers doelstellingen als 'onhaalbaar' ervaren, zal de sympathie voor het plan snel verdwijnen. Met realistische doelstellingen creëert men echter betrokkenheid. In de beginfase is het dan ook aan te raden vooral acties te doen waarbij veel jongeren betrokken zijn. Begin met acties die op korte termijn een meetbaar resultaat opleveren. Een paar snelle successen, met duidelijke milieuwinst, komt de goodwill voor het totale plan ten goede.

GROOT - Daarnaast is er ook nood aan een **groot actieplan** – *the big picture* – waarin meer ambitieuze doelstellingen opgenomen zullen worden.

Voorbeelden van actiepunten in dat actieplan:

Actiepunten	Timing
Opstarten van structureel milieuoverleg met de milieuambtenaar van de gemeente	Eerste contacten leggen eind 2005 met de bedoeling om tot concrete resultaten te komen tegen juni 2006
Financiële reserves opbouwen voor de realisatie van betere isolatie, dubbele beglazing, ...	Perioden 2005 tot 2008 om in 2009 hopelijk te kunnen starten met de verbouwingen
...	

TERUGKOPPELING NAAR DE KERN / RAAD VAN BESTUUR

Beide actieplannen moeten voorgelegd worden aan de Kern en/of de Raad van Bestuur. Zijn zullen opmerkingen kunnen geven, nieuwe ideeën toevoegen en vermoedelijk ook wel eens zaken afschieten. Deze terugkoppeling is belangrijk. De mensen die begaan zijn met het milieu en zich daarom geëngageerd hebben in het EcoTeam mogen de voeling niet verliezen met de grote groep.

SOORTEN ACTIES

○ **Organisatorische acties**

Onder organisatorische acties verstaan acties die te maken hebben met de manier waarom het jeugdhuis gerund wordt.

Vb. Er wordt door de Raad van Bestuur besloten dat verslagen van vergaderingen voortaan enkel nog digitaal worden bewaard en niet meer op papier.

○ **Technische acties**

Deze acties grijpen rechtstreeks in op de infrastructuur en de materialen van het jeugdhuis.

Vb. Er wordt beslist om alle toiletten te voorzien van spaarknoppen en enkel nog met ecologische poetsproducten te kuisen.

○ **Bewustmakingsacties**

Deze zijn er vooral op gericht om meer betrokkenheid te creëren bij de jongeren op milieuzorg.

Vb. Er wordt een bezoek georganiseerd bij Greenpeace.

ACTIEPLANNING

Het actieplan moet duidelijk zijn. Daarom verdient het de voorkeur om schematisch te werken. Het actieplan zou zeker de volgende onderdelen moeten bevatten:

- de essentie uit de situatiebeschrijving
- de aangeduide aandachtspunten en de motivatie waarom zij werden aangeduid
- de acties zelf én de verwachte resultaten
- per actiepunt een "kalender" met de verwachte einddatum en de uitvoerder

EEN COMMUNICATIEPLAN

HULPMIDDEL ÉN RECLAME

Om het actieplan te begeleiden en te doen slagen, verdient de planning van de communicatie hierrond bijzondere aandacht. De betrokkenen (jongeren, kernleden, bestuursleden, de gemeente, ...) moeten via verschillende kanalen en middelen gesensibiliseerd worden. Goede communicatie is de basis om de betrokkenheid te vergroten en de medewerking van alle betrokkenen te krijgen. De communicatie rond het actieplan is wel geen doel op zich. Het is een hulpmiddel dat kan ingeschakeld worden om het actieplan meer kans op slagen te geven.

Milieucommunicatie is dan ook veel meer dan louter informatie overdragen. Het is er op gericht om een bepaald gedrag te veranderen.

Naast communicatie als hulpmiddel voor het actieplan is er natuurlijk ook nog altijd de reclame. Milieu is een *hot topic* en dus een goed middel om je jeugdhuis eens in een goed daglicht te stellen. Vooral politici zijn daar gevoelig voor.

HEEL DIVERS

Per actie dient te worden nagegaan hoe de communicatie dient te verlopen. Wie zal welke boodschap meedelen aan wie, op welke manier, via welk kanaal en medium en wat dient het effect (resultaat) hiervan te zijn. Uiteraard is het mogelijk dat één actiepoint uitgewerkt wordt in meerder communicatieve acties.

TIPS VOOR EEN GOEDE COMMUNICATIE

- **De boodschap moet kennis vergroten.**
De teksten die worden verspreid moeten praktische informatie geven. Hier bij moet duidelijk worden aangegeven wat er verwacht wordt van iedereen en waarom een bepaalde maatregel wordt ingevoerd.
- **Herhaling is belangrijk.**
Eénmaal een bepaalde boodschap doorgeven is meestal niet voldoende. Maar let op: *trop is teveel!*
- **Niets is vanzelfsprekend!**
Ook dingen die op het eerste gezicht de logica zelf lijken, moeten toch nog verduidelijkt worden zodanig dat geen misvattingen kunnen ontstaan.
- **Slim communiceren over voor- en nadelen (zie hieronder)**
Hoe belangrijk het overbrengen van correcte informatie ook is, het louter 'weten' van bepaalde feiten zal niet automatisch leiden tot het gedrag dat we wensen teweeg te brengen. Hoewel iedereen ondertussen wel al weet dat het zo niet langer kan met de aangroei van onze afvalberg, dat we ons afval goed moeten scheiden, ... omdat we anders ons leefmilieu verpesten, blijven velen een ongewenst gedrag vertonen. Wat mensen ertoe aanzet een ander gedrag te gaan vertonen is de overtuiging dat hij of zij daarmee een bepaald voordeel doet.
Daarom komt het er op aan om in je milieucommunicatie
  - de voordelen die milieuzorg met zich mee brengt zo goed mogelijk in de verf te zetten:
    - energiebesparing (= kostenbesparing)g
    - grondstoffenbesparing (= kostenbesparing)k
    - kostenbesparing voor sommige aspecten
    - positieve imagovorming
  - de nadelen van de huidige manier van handelen te benadrukkenVooraleer een bewustmakingscampagne wordt opgesteld, wordt best een overzicht gemaakt van enerzijds de individuele en anderzijds de collectieve voor- en nadelen van positieve milieuzorg in het jeugdhuis. Deze anticiperende houding zorgt ervoor

dat men achteraf sterker staat wanneer opmerkingen worden geformuleerd op het systeem.

- **Voorbeeldgedrag is de sterkste communicatie**
- **Communicatie moet afgestemd zijn op de doelgroep**

Vooraf moet nagegaan worden welke doelgroep we willen bereiken. In de meeste gevallen zal een analyse van de verschillende doelgroepen zich opdringen, om vervolgens de communicatie op ieder van hen goed af te stemmen.

- Welke zijn de verschillende doelgroepen?
- Op welke manier kunnen zij een bijdrage leveren aan het actieplan?
- Welk gedrag wordt van hen verwacht?
- Welke zijn de voor- en nadelen van positief gedrag voor elke doelgroep?
- Wat is de reeds aanwezige kennis over milieuzorg bij de doelgroep?
- Hoe is hun houding ten opzichte van de milieuproblematiek?

Doelgroepen kunnen bijvoorbeeld zijn:

- de leden
- de kernleden/dagelijks bestuur
- de raad van bestuur
- de dagelijkse bezoekers
- de gemeente
- de buurtbewoners